

Maksājumi pārsniedz peļņu

Jānis Taukačs | Sorainen partneris

Maksājumi valsts kopbudžetā pa nozarēm

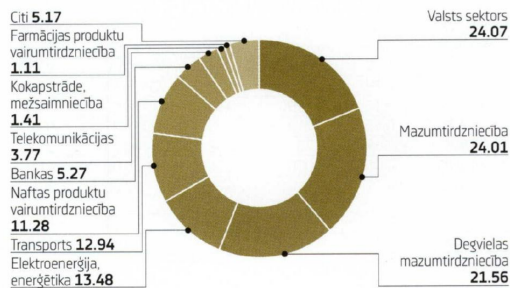
Milj. eiro

Avots: Sorainen, pēc nodokļu maksātāju TOP 50

Samaksāto nodokļu proporcija pret kopējo nodokļu summu

Pa nozarēm, %

Avots: Sorainen, pēc nodokļu maksātāju TOP 50

Nodokļu nomaksas līderi ir degvielas mazumtirgotāji – SIA *Statoil Fuel & Retail Latvia*, SIA *Orlen Latvija*, SIA *Neste Latvija*. Šiem uzņēmumiem nodokļu maksājums ir arī akcīzes nodoklis, kas noteikti ietekmē to, ka šie uzņēmumi ir pirmajās vietās. Nodokļu nomaksas ziņā izteiktākie līderi nozaru griezumā, t.i., nozares, kuras dod lielāko ieguldījumu valsts budžetā (no TOP 60 iekļautajiem uzņēmumiem), ir mazumtirdzniecība un degvielas mazumtirdzniecība. Šajās nozarēs ir arī lielākais darbinieku skaits. Tas parāda, ka darbaspēka nodokļi joprojām būtiski ietekmē budžeta ieņēmumus.

Ja analizējam uzņēmumus, kuri nav akcīzes nodokļa maksātāji, tad pārējiem būtiskākie ir darbaspēka nodokļu maksājumi. Tātad jebkuras nelielas korekcijas šos nodokļus regulējošajos tiesību aktos būtiski ietekmē šo nodokļu maksājumu apmērus. Ja vērtē valsts sektora uzņēmumus, tad to samaksātie nodokļi veido aptuveni 24% no kopējā iekasēto nodokļu apmēra. Tas ir aptuveni tikpat, cik nodokļos maksā arī mazumtirdzniecības uzņēmumi. Arī valsts uzņēmumos ir liels nodarbināto skaits, līdz ar to arī šeit lomu spēlē darbaspēka nodokļi. Šajā reitīngā nav plaši pārstāvētas citas Latvijā nostabilizējušās nozares, piemēram IT, loģistika utt. (sīkāk sk. grafiku). Iespējams, tādēļ, ka šo nozaru uzņēmumiem sava izmēra dēļ grūti iekļūt topā.

Papildus mēģinājām noskaidrot, kuri no uzņēmumiem 2014. gadā nopelnīja vairāk, nekā samaksāja valsts budžetā. Izrādījās, tādi ir tikai daži, un tās pārsvarā ir TOP sarakstā minētās bankas, tāds ir arī *Tele2*. Lielākajai daļai uzņēmumu nodokļu maksājumi valsts budžetā pārsniedza viņu pašu gūtās peļņas apmēru. Tas nozīmē tikai to, ka valsts un pašvaldības no šiem uzņēmumiem saņem vairāk naudas nekā akcionāri, kuri to dibināšanā ir investējuši savu naudu.

Valsts un tās iedzīvotāju labklājība lielā mērā ir atkarīga no šajā lielāko nodokļu maksātāju sarakstā minēto varoņu (uzņēmumu) labklājības. Tādēļ katrs no šiem uzņēmumiem ir pelnītis gan Latvijas iedzīvotāju, gan arī VID darbinieku cieņu un pateicību. Tādēļ no valsts nodokļu politikas viedokļa būtu svarīgas vismaz trīs lietas. Pirmkārt, reanimēt Baltā saraksta ideju, lai sarakstā tikusi uzņēmumi tiešām justos privileģēti par savu pienesumu valstij, nevis kā tas ir šobrīd – Baltā saraksta dalībniekiem tiek izvirzītas arvien jaunas prasības par nodokļu risku politiku, tās auditu utt. Otrkārt, jāievieš plaša vietējā reversā PVN sistēma pēc iespējas visās nozarēs, kur VID konstatējis PVN izkrāpšanas gadījumus. Tad lielie nodokļu maksātāji justu, ka valsts pieteikusi karu PVN izkrāpējiem. Tas samazinātu iespējas godīgajiem maksātājiem nejausīgi iegādāties preces vai pakalpojumus no uzņēmumiem, kuri tieši vai netieši nav valstij nomaksājuši PVN. Treškārt, būtu vērts visām trijām Baltijas valstīm ieviest kopīgu stratēģisku vīziju un veikt koordinētas darbības, lai palielinātu interesi par mūsu reģionu. Piemēram, kopā virzīties uz dalīto pakalpojumu centru mērķtiecīgu atbalstīšanu Baltijā vai vismaz uz Igaunijas UIN sistēmu, kur UIN jāmaksā tikai tad, ja uzņēmums izmaksā peļņu. Kamēr peļņas nav vai tā reinvestēta uzņēmumā, UIN nav jāmaksā. Ārzemes, cilvēkiem stāstot par Baltiju, šī sistēma piesaista visvairāk uzmanības.

Ar šādu sistēmu Latvija nezaudēs fiskāli, jo katra biznesa mērķis ir gūt peļņu. Taču no mārketinga viedokļa tādējādi trīs valstīm kopā būs vieglāk piesaistīt uzmanību un investīcijas Baltijas reģionam. No VID publicētās statistikas redzams, ka 2015. gada deviņos mēnešos faktiski iekasētais UIN ir veidojis tikai aptuveni 5% no visiem VID administrējamiem nodokļu ieņēmumiem. Tas nozīmē, ka UIN iekasēšanas atlikšana uz kādu laiku neradīs būtisku robu valsts budžetā, bet noteikti piesaistīs jaunus ārvalstu investoru uzņēmumus, kā arī atgriezīs Latvijā dažus cilvēkus, kuri ir izvēlējušies dibināt sabiedrības Igaunijā viņu nodokļu sistēmas dēļ. Tas radīs jaunas darba vietas un nodokļu maksājumus valsts budžetā nākotnē.